

EUROPEAN CLUSTER
COLLABORATION PLATFORM

Clusters in Policies: From National and Regional Agendas to Industrial Strategies

Summary

EU Clusters Talks
10 September 2025, 8:30 – 9:45 CET

An initiative of the European Union

Klastry v politikách: od národních a regionálních agend k průmyslovým strategiím

EU Clusters Talks 10. září 2025

ZÁPIS

European Cluster Collaboration Platform jménem Evropské komise uspořádala 10. září od 8:30 do 9:45 hodin webinář EU Clusters Talk „Klastry v politikách: od národních a regionálních agend k průmyslovým strategiím“. Setkání představilo, jak různé členské státy začleňují podporu klastrů do svých regionálních a průmyslových politik, diskutovalo o úspěšných přístupech a zamýšlelo se nad tím, co je potřeba pro posílení soudržnosti a dopadu těchto politik v měnícím se politickém prostředí.

Program setkání

Moderace: Jennifer Baker

- 1. Novinky z European Cluster Collaboration Platform**
Nina Hoppmann, členka týmu European Cluster Collaboration Platform
- 2. Poznatky z ECCP Policy Factsheets**
Fabian Schmidt, konzultant, Prognos a člen týmu European Cluster Collaboration Platform
- 3. Panelová diskuse**
Annie Renders, vedoucí oddělení pro klastrovou politiku a strategické vztahy, Government of Flanders, VLAIO
Robert Wenzel, vedoucí odboru infrastruktury výzkumu a vývoje, Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
Lukas Nögel, projektový manažer programu „go-cluster“ německého BMW a seniorní konzultant ve VDI/VDE-IT
- 4. Příležitosti financování**
Nina Hoppmann, členka týmu European Cluster Collaboration Platform

Klíčová sdělení

- Klastry jsou klíčovými nástroji propojujícími průmyslovou politiku, inovace a regionální rozvoj v Evropě.
- Patnáct členských států EU má samostatnou klastrovou politiku, zatímco další ji integrují do širších inovačních strategií.
- Dvojitá transformace (zelená a digitální) se stala hlavním motorem klastrové politiky.
- Základní financování zajišťuje fungování klastrových organizací, zatímco projektové financování mobilizuje aktivity v oblasti strategických priorit.
- Flexibilní systémy monitorování a hodnocení pomáhají klastrům reagovat na nové výzvy.

- Euroclusters a kaskádové financování budou hrát stále významnější roli v rozpočtovém období EU 2028-2034.

1. Novinky ECCP

- Pozvánka na TCI Global Conference, Dublin, 14.-16. října.
- Průzkum Net Zero Acceleration Valleys - odpovědi je možné zasílat do 30. září.
- Veřejná konzultace k European Innovation Act - možnost vyjádřit se do 3. října.
- ECCP Investment Survey - průzkum zaměřený na sběr informací o významných investicích přilákaných klastry.
- Pozvánka na C2Lab v Kuopiu ve Finsku, 28.-30. října.
- Nadcházející akce Clusters meet Regions.

2. Poznatky z ECCP Policy Factsheets

Fabian Schmidt, konzultant, Prognos a člen týmu European Cluster Collaboration Platforma neposkytuje plynulou podporu v průběhu celé inovační cesty.

Fabian Schmidt zahájil prezentaci vysvětlením rozsahu a validace policy factsheets z roku 2024, které zahrnují státy EU, země programu Single Market Programme i vybrané třetí země. Data byla shromažďována mezi srpnem a prosincem 2024, následně ověřena národními orgány a přezkoumána experty z European Cluster Alliance.

Poté se zaměřil na geografické rozložení klastrových politik. Celkem patnáct členských států EU má samostatné národní nebo regionální klastrové politiky. Je patrné určité geografické rozdělení:

- jižní a střední Evropa častěji zavádí specifické klastrové rámce,
- zatímco severní a jihovýchodní Evropa integruje klastry do širších inovačních politik nebo strategií smart specialisation.

Následně představil historický vývoj klastrových politik ve třech hlavních fázích:

- 1990-2020 (globalizace) - klastrové politiky vznikaly jako reakce na omezení tradičních průmyslových a regionálních politik v globalizované ekonomice.
- 2000. léta (place-based policy) - strategie, jako je smart specialisation, začaly formovat agendu konkurenceschopnosti.
- od roku 2020 (geoekonomická konkurence) - nová průmyslová revoluce, založená na čisté energii, umělé inteligenci a biotechnologiích, vyžaduje aktivní průmyslovou politiku určující, kde bude vznikat budoucí ekonomická hodnota. Globalizace sice neskončila, ale posunula se směrem k diverzifikaci dodavatelských řetězců a posilování odolnosti. Kromě tradičních grantů a veřejných zakázek nabídne ECF širokou škálu nástrojů:

Řečník také popsal, jak klastrové politiky interagují s širšími průmyslovými strategiemi. Některé země uplatňují sektorovou selektivitu, tedy explicitní podporu vybraných odvětví a vytváření platform propojujících klastry s národními iniciativami. Například politika

Topsectoren v Nizozemsku se zaměřuje na deset prioritních sektorů, zatímco ve Španělsku klastrová politika zdůrazňuje digitalizaci a koncept Industry 4.0. Mnoho klastrových politik rovněž integruje cíle dvojí transformace (zelené a digitální).

Důležitou součástí jsou také modely financování.

- Základní financování podporuje fungování ekosystému tím, že zajišťuje provoz klastrových organizací a sítí.
- Projektové financování mobilizuje klastry k realizaci strategických priorit politik.

Například ve Francii došlo k omezení přímé podpory pro Pôles de compétitivité, což vedlo k většímu důrazu na projektové financování v rámci iniciativy France 2030. Polsko naopak používá víceúrovňový přístup, který rozlišuje mezi národními, regionálními a nadregionálními klastry.

Fabian Schmidt rovněž zdůraznil význam propojení klastrových politik se strategiemi smart specialisation (S3). V Dánsku například národní klastrová politika přímo odráží 14 národních priorit S3, zatímco ve Slovinsku je podpora klastrů začleněna do širších inovačních partnerství.

Při pohledu do budoucna, zejména do rozpočtového období EU 2028-2034, Fabian Schmidt upozornil na možný posun ve způsobu financování: od podpory založené především na politice soudržnosti a Evropském fondu pro regionální rozvoj (ERDF) směrem k Evropskému fondu pro konkurenceschopnost s výraznějším zaměřením na průmyslovou politiku. Tento vývoj by mohl posílit význam Euroclusters a mechanismů kaskádového financování při propojení sektorových programů EU.

Závěrem zdůraznil, že klastry by měly nadále podporovat inovace a rozvoj ekosystémů, zároveň se však od nich stále více očekává strategická role v průmyslové transformaci Evropy.

3. Panelová diskuze

Všichni řečníci představili rozdílné národní rámce, které se však sbíhají ve společných cílech.

Lukas Nögel představil německý přístup, založený na programu go-cluster, který již více než deset let funguje jako národní iniciativa excelence. Program profesionalizuje klastrové organizace a posiluje jejich řízení. Popsal také významné iniciativy, například „transformation networks“ v automobilovém průmyslu, podpořené přímým financováním ve výši více než 130 milionů eur, které mají podpořit regionální průmyslovou transformaci. Zdůraznil, že klastry a sítě jsou stále častěji využívány jako nástroje pro rozvoj regionálních strategií, zejména v kontextu strukturálních ekonomických změn, zelené a digitální dvojí transformace a globální konkurence. Pandemie zdůraznila roli klastrů při posilování odolnosti, zejména v oblasti biotechnologií a zdravotnictví, zatímco obrana a bezpečnost se v poslední době objevují jako nové oblasti jejich aktivit. Pokud jde o flexibilitu, vysvětlil německý víceúrovňový systém monitorování, který kombinuje hodnocení na úrovni projektů

i programů, pravidelné reportování ministerstvům a možnost upravovat finanční cykly. Přestože některé programy pokrývají až 90-100 % nákladů, zdůraznil trvalý význam soukromého spolufinancování. Zmínil také vznik „Service Centre for Industrial Transformation“, které poskytuje nově vznikajícím sítím nefinanční podpůrné služby.

Robert Wenzel vysvětlil, že Česká republika již 17 let udržuje národní program podpory klastrů, který zajišťuje stabilitu a předvídatelnost ekosystému, avšak bez samostatné národní strategie pro klastry. Klastry jsou začleněny do širších inovačních politik a politiky soudržnosti, především prostřednictvím financování z ERDF, přičemž aktuálně je k dispozici přibližně 40 milionů eur. Zdůraznil, že klastry hrají klíčovou roli při posilování inovační kapacity MSP. Hlavními faktory v českém případě jsou modernizace průmyslu, zavádění pokročilých technologií a zapojení do evropských partnerství, například Euroclusters. Upozornil, že granty zůstávají hlavní formou podpory, zároveň však varoval před klesající efektivitou v situacích, kdy financování opakovaně získávají stejní příjemci. Největší dopad podle něj mají společné inovační a výzkumné projekty koordinované klastry, které následně využívají MSP. Absence rigidní národní klastrové politiky umožňuje flexibilitu při přizpůsobování výzev trendům EU a úrovni rozvoje klastrů, přesto však Wenzel varoval před rozmělněním cílů snahou reagovat na každé nové téma. Dodal také, že v České republice není nutné oficiální uznání klastrů - způsobilost se posuzuje podle kritérií, jako jsou kritická masa, otevřenost a propojení s výzkumnými institucemi.

Annie Renders popsala vývoj vlámské klastrové politiky, která byla zahájena v roce 2015 a navazuje na dřívější sítě a platformy. Region nyní podporuje šest „spearhead“ klastrů prostřednictvím základního financování i projektové podpory, v souladu se strategií Smart Specialisation. Zdůraznila jejich rostoucí zaměření na společenské a průmyslové priority, jako jsou digitalizace, udržitelnost, zdraví a klimatická neutralita, které přinášejí praktická řešení prostřednictvím spolupráce mezi podniky a výzkumnými institucemi. Uvedla také, že vlámská vláda explicitně potvrdila svou podporu klastrům v programovém prohlášení vlády z roku 2024 a v Agendě produktivity a konkurenceschopnosti. Podle ní je závazek průmyslu klíčový pro důvěryhodnost klastrů: spolufinancování ze strany firem zajišťuje relevanci aktivit, zatímco veřejné základní financování umožňuje řešit dlouhodobé transformace. Významnou roli hrají také výzkumná zařízení prostřednictvím projektových aktivit. Popsala systém KPI fungující na třech úrovních: výsledky projektů, efekty programů a širší dopady na konkurenceschopnost - přičemž připustila, že dlouhodobé prokazování příčinných souvislostí je obtížné. Veřejné financování by podle ní nemělo překrývat komerční poradenské služby, ale zaměřovat se na oblasti se širším společenským přínosem.

Navzdory rozdílným národním modelům se řečníci shodli na několika společných tématech. Hlavními hybateli klastrové politiky jsou dvojí transformace, geoeconomická konkurence, odolnost a suverenita. Zkušenosti z pandemie potvrdily význam klastrů při reakci na krizové situace. Obrana a bezpečnost se navíc stávají novými oblastmi jejich aktivit. Panel rovněž zdůraznil rozdíl mezi základním financováním, které zajišťuje fungování klastrových organizací, a projektovým financováním, které podporuje realizaci veřejných priorit. Francie a Polsko byly uvedeny jako příklady posunu směrem k projektovým nebo víceúrovňovým modelům financování. Za klíčové pilíře úspěchu byly označeny závazek průmyslu, sladění se strategiemi Smart Specialisation a spolupráce s výzkumem.

Pokud jde o flexibilitu, Německo a Česká republika zdůraznily projektově orientovaný přístup, hodnotící cykly a adaptivní výzvy, zatímco Flandry poukázaly na význam základního financování pro stabilitu dlouhodobých společenských transformací. V otázce uznání klastrů funguje Belgie na regionální úrovni a komunikuje přímo s Evropskou komisí, zatímco Česká republika umožňuje otevřenou způsobilost bez formálního národního uznání. Německo zdůraznilo dvojí roli programů excelence, jako je go-cluster, a poradenských schémat pro vznikající sítě.

Všichni panelisté se shodli, že klastry jsou klíčovým nástrojem propojujícím průmyslovou a regionální politiku, podporujícím konkurenceschopnost a urychlujícím zelenou a digitální transformaci. Sdíleli také názor, že společné kolaborativní projekty přinášejí nejnepatelnější dopady, zejména pro MSP, a že systémy hodnocení musí vyvažovat důslednost a praktičnost. Souhlasili rovněž s tím, že projektové financování podporuje adaptabilitu. Rozdíl se objevují především v institucionálním nastavení: Flandry preferují formální uznání klastrů a kombinované financování, Česká republika otevřená kritéria bez oficiálního uznání, zatímco Německo kombinuje programy excelence se sektorovými transformačními iniciativami a silným důrazem na spolufinancování.

Otázky z publika se zaměřily především na KPI, flexibilitu a zastoupení klastrů. Annie Renders zdůraznila rovnováhu mezi závazkem firem a partnerstvím s vládou, přičemž KPI jsou aplikovány na třech úrovních. Robert Wenzel poukázal na přínos společných projektů pro MSP a varoval před nadměrným financováním stejných aktérů. Lukas Nögel popsal německé monitorovací postupy a vysvětlil, jak je flexibilita zajištěna prostřednictvím cyklického projektového financování. Pokud jde o uznání a zastoupení, Renders vysvětlila, že belgické regiony komunikují přímo s Evropskou komisí, zatímco Nögel zdůraznil význam evropských platforem jako kanálů obousměrné komunikace.

Každá země tak přizpůsobila svůj model klastrové politiky vlastnímu institucionálnímu kontextu: Flandry spoléhají na formalizované klastry s kombinací základního a projektového financování, Česká republika integruje klastry do širších inovačních rámců bez oficiálního uznání a Německo kombinuje programy založené na excelenci se sektorovými transformačními sítěmi a flexibilním monitorováním. Do budoucna se očekává, že klastry budou hrát stále významnější roli v oblasti odolnosti, obrany a řešení společenských výzev, při současném pokračování podpory inovačních ekosystémů.

4. Možnosti financování

- Implementing co-funded action plans for Connected Regional Innovation Valleys - realizace spolufinancovaných akčních plánů pro propojená regionální inovační údolí; uzávěrka 15. října 2025.
- Accelerating uptake through open proposals for advanced SME innovation - urychlení zavádění inovací prostřednictvím otevřených výzev pro pokročilé inovace MSP; uzávěrka 12. listopadu 2025.
- Uptake Acceleration Services - služby pro urychlení zavádění inovací; uzávěrka 12. listopadu 2025.